

Sygn. akt V ACa 340/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dariusz Chrapoński (spr.)

Sędziowie: SA Aleksandra Janas

SA Grzegorz Misina

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2021 r. w Katowicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. M.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 27 lipca 2020 r., sygn. akt I C 274/19

1. oddala apelację;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;
3. przyznaje adwokat J. Ż. kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych w tym podatek VAT w wysokości 127,60 złotych tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Aleksandra Janas SSA Dariusz Chrapoński SSA Grzegorz Misina

Sygn. akt V ACa 340/20

UZASADNIENIE

Powód M. M. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa Dyrektora Aresztu Śledczego w (...) kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 16 maja 2019 r. tytułem zadośćuczynienia z powodu naruszenia jego dóbr osobistych pod czas pobytu w pozwanej jednostce. Na skutek złych warunków panujących w Areszcie, przeludnienia cel, zawilgoconych ścian, braku dostępu do wody, zniszczonych sprzętów, zapowietrzonych grzejników, wylamanego okna oraz nakładania na niego kar dyscyplinarnych i niewłaściwej opieki medycznej doszło do pogorszenia jego stanu zdrowia i samopoczucia.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu podnosząc, że stawiane zarzuty są bezzasadne i nie znajdują uzasadnienia albowiem wszystkie cele są wyposażone w odpowiednie sprzęty, nie ma przeludnienia,

cele są na bieżąco remontowane, we wszystkich celach jest zimna woda a w większości cel również ciepła. Ponadto osadzeni są traktowani w sposób humanitarny z poszanowaniem ich godności, a jeśli stosowane są kary dyscyplinarne to zawsze nie bez powodu i zgodnie z przepisami.

Wyrokiem z dnia 27 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego koszty procesu w wysokości 240 zł oraz przyznał od Skarbu Państwa na rzecz adwokat J. Ż. kwotę 295,20 zł tytułem prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sąd Okręgowy ustalił, że powód przebywał w Areszcie Śledczym w (...) w trzech okresach to jest od 22 listopada 2017 r. do 15 grudnia 2017 r. (łącznie 24 dni) , następnie od 5 września 2018 r. do 28 lutego 2019 r. (łącznie 175 dni) oraz od 15 marca 2019 r. do 10 maja 2019 r. (łącznie 55 dni). Powód swoje roszczenia wiąże z pobytami za okres od września 2018 roku do kwietnia 2019. Podczas tych pobytów przebywał w różnych celach (...),(...),(...),(...),(...),(...),(...),(...),(...),(...),(...),(...). Wszystkie cele w Areszcie Śledczym w (...) są wyposażone w łózka, stoły, półki, taborety zgodnie z przepisami i są one dostosowane do ilości osób osadzonych w danej celi a ilości osób jest odpowiednia do metrażu celi. W areszcie nie ma przeludnienia. Każda cela w której przebywał powód ma wydzielony kąciak sanitarny w większości zabudowany betonem a w niektórych celach płytami OSB. We wszystkich celach jest dostępna zgodnie z regulaminem i przepisami zimna woda. Dodatkowo trwają prace remontowe zmierzające do zamontowania w każdej celi ciepłej wody, i tak w celach w których przebywał powód ciepła woda była w celi numer (...),(...),(...),(...),(...),(...),(...),(...),(...). Nie było jeszcze doprowadzonej ciepłej wody do celi numer (...) (powód przebywał w niej 2 dni) i celi(...) (powód przebywał w niej 5 dni). Każdy osadzony może posiadać grzałkę i czajnik elektryczny. W areszcie dwa razy w tygodniu odbywają się kąpiele oczywiście w ciepłej wodzie. W celach znajdują się kaloryfery, które grzeją , zdarza się, że kaloryfer się zapowietrzają, ale po zgłoszeniu tego faktu przez osadzonych oddziałowemu, są one naprawiane. Wszystkie cel mają otwierane okna PCV. Zdarzają się sytuacje, że na skutek działań osadzonych oka są niszczone ale również w miarę możliwości są one naprawiane. Występuje również czasowe zawilgacania w niektórych celach będące wynikiem tego że osadzeni piorą i suszą odzież niezgodnie z regulaminem. Prana może być tylko bielizna, a odzież wierzchnia powinna być oddawana do prania rodzinie, ewentualnie wymieniana w magazynie. Dotyczy to osób tymczasowo aresztowanych bo osadzeni chodzą w odzieży skarbowej, którą mogą raz w tygodniu wymienić. Osadzeni zgodnie z regulaminem powinni dbać o cele, sprzątać wietrzyć, czego niejednokrotnie nie robią. Osadzonych obowiązuje regulamin, za łamanie którego wymierzane są kary dyscyplinarne. Powód miał wymierzane kary dyscyplinarne. Podczas pobytu w areszcie pozwany korzystał z pomocy medycznej zwłaszcza z powodu bólu w prawym ramieniu i barku. W okresie od 8 stycznia 2019 roku do 10 maja 2019 roku powód odbył 13 wizyt i konsultacji lekarskich. Zapisywane miał leki przeciw bólowe, które wydała pielęgniarka miał również wykonywany zdjęcie rentgenowskie i rezonans magnetyczny barku które nie wykazywały zmian kostnych. Podczas pobytu w Areszcie powód domagał się wydawania leków przeciwbólowych ponad miarę dopuszczalną. Z dokumentacji medycznej wynika, że zapisywane były powodowi silne leki przeciwbólowe takie jak diclac, naproxen , ketonal, które należy brać zgodnie z zaleceniami lekarza. Wydająca leki pielęgniarka nie mogła wydawać powodowi dodatkowych leków czego się od niej domagał. Powód jest osobą należącą do subkultury grypsujących i swoim zachowaniem polegającym na niedostosowywaniu się do regulaminu i poleceń służby więziennej powodował konflikty kończące się wnioskami dyscyplinarnymi. Od nałożonych kar dyscyplinarnych powód nie odwoływał się, a z informacji zawartych we wnioskach wynika, że przyznawał się stawianych mu zarzutów.

Oceniając zebrany materiał dowodowy Sąd Okręgowy nie w pełni dał wiarę zeznaniom powoda albowiem są one sprzeczne z zeznaniami pozostałych osób przesłuchanych w charakterze świadków i to nie tylko wskazywanych przez pozwanego – pracowników Aresztu, ale również świadków powołanych przez powoda a to Ł. M., W. R.. Faktem jest, że z postawy świadków Ł. M., W. R. wynikało, że nie chcą zeznawać ale były to jedyne dowody które zaoferował powód i na ich podstawie nie można było dokonać innych niż ustalone faktów. Ponadto zeznania powoda nie są spójne z dokumentacją znajdującą się w aktach osobowych czy też dokumentacją medyczną. Zeznania powoda są bardzo ogólne i w zasadzie skupia się głównie na swoim konflikcie z K. H. i J. P.. W zakresie warunków panujących w areszcie jego zeznania są niespójne, w jednym miejscu twierdzi, że np., warunki w celi (...) były dobre, a następnie w dalszej części zeznań twierdzi, że w celi (...) nie było ciepłej wody co jest niezgodne z prawdą bowiem tylko

dwie cele w tamtym czasie nie miały ciepłej wody. Podobna sytuacja dotyczy braku okna w celi według powoda miało do w ogóle nie być lub być cały czas otwarte zimą, a w dalszej części twierdzi, że okno dolne było cały czas zamknięte, było również górne ale wisiało na zawiasie. Nie znajduje to odzwierciedlenia w zeznaniach świadków, którzy przybywali z powodem w jednej celi. Nie są wiarygodne zeznania powoda w zakresie braku pomocy medycznej bowiem z dokumentacji medycznej wynika, że jedynie w okresie od stycznia do kwietnia 2019 roku powód korzystał z porad lekarskich 13 razy, przeprowadzane były badania w tym specjalistyczne Rtg, rezonans magnetyczny, zapisywane lekarstwa przeciwbólowe, które muszą być zażywane zgodnie z zaleceniami lekarza czego powód nie bierze pod uwagę. Objęty był również opieką psychologiczną. Konflikt jak twierdzi powód z oddziałowym, nie był jak twierdzi powód osobistym konfliktem ale wywołany był niewłaściwym zachowaniem powoda, który nie stosował się do regulaminu o czym świadczą kary dyscyplinarne wymierzone powodowi, od których się nie odwoływał. Z dokumentacji znajdującej się w aktach osobowych powoda wynika, że zachowanie powoda skutkujące wymierzaniem mu kar dyscyplinarnych miały miejsce we wszystkich jednostkach w których przebywał co dodatkowo świadczy o postawie powoda, a nie jednorazowym konflikcie z oddziałowym.

Sąd Okręgowy wskazał, że podstawa prawna dochodzonych przez powoda roszczeń ma swoje źródło w treści przepisu art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem może żądać między innymi zadośćuczynienia pieniężnego na zasadach przewidzianych w kodeksie cywilnym, a zatem w oparciu o treść art. 448 k.c., który wprost taką możliwość przewiduje. Ograniczenie w dochodzeniu ochrony swoich praw przewidziane cytowanym przepisem jest wówczas, kiedy działanie naruszające dobra osobiste nie nosi cech bezprawności. Dla przypisania odpowiedzialności koniecznym jest spełnienie przesłanek określonych tym przepisem, a mianowicie musi dojść do naruszenia dóbr osobistych oraz działania naruszające dobra osobiste muszą być bezprawne. Przepis ten w sposób szczególnie rozkłada ciężar dowodu. Zgodnie z dyspozycją art. 6 k.c. na powodzie ciąży obowiązek wykazania faktu naruszenia dóbr osobistych przy przyjęciu domniemania bezprawności działania. Mając na uwadze wynikający z przepisów fakt domniemania bezprawności działania ciężar dowodu wykazania bezprawności obciąża pozwanego. Spełnienie obu przesłanek łącznie daje dopiero podstawę do dochodzenia ochrony swych praw. W przepisach prawa w szczególności art. 23 k.c. wymienione są dobra osobiste podlegające ochronie prawnej. Są nimi między innymi zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, godności osobista. Katalog ten nie jest skończony i w każdym przypadku należy ocenić czy podnoszone przez stronę okoliczności uzasadniają przyjęcie, że doszło do naruszenia dóbr osobistych. Wprawdzie powód jednoznacznie nie określił jakie dobra osobiste jego zdaniem zostały naruszone wnioskować można, że powództwo dotyczy naruszenia godności powoda i zdrowia. Nie ulega wątpliwości że, co do zasady, są to prawa mieszczące się w katalogu dóbr osobistych. Przy ocenie czy doszło do naruszenia dobra osobistego decydujące znaczenie nie ma subiektywne odczucie osoby, jej indywidualne wartości uczuć i stan psychiczny, ale to jaką reakcję wywołuje naruszenie w społeczeństwie. Przyjmować należy zatem koncepcję obiektywną naruszenia dobra osobistego ustaloną w płaszczyźnie konkretnego stanu faktycznego, po przeanalizowaniu czy dane zachowanie, biorąc pod uwagę przeciętne reakcje ludzkie mogło obiektywnie stać się podstawą do negatywnych odczuć po stronie pokrzywdzonego. Nie można jednocześnie całkowicie wykluczyć subiektywnego odczucia osoby żądającej ochrony prawnej, zależy to jednak od istoty zdarzenia, na które powołuje się osoba uważająca, że jej dobra osobiste zostały naruszone. Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda. Cele w których przybywał powód, nie były przeludnione, miały wszystkie niezbędne sprzęty, jak również wodę i to w przeważającej większości cel była to woda ciepła. Podkreślić należy, że zgodnie z przepisami nie ma obowiązku zapewnienia osadzonym ciepłej wody w celach. Woda zimna była jedynie w dwóch celach, w których łączne powód przebywał przez okres 7 dni. Zdarzały się sytuacje zapowietrzonego grzejnika, czy zepsucia przez osadzonych okna ale są to sytuacje które zdarzają się również w życiu codziennym we własnych domach i nie od razu te sprzęty są naprawiane. Niejednokrotnie jest jakiś okres oczekiwania na naprawę, zwłaszcza gdy wymagane jest skorzystanie z pomocy osób trzecich. Oceniając te sytuacje z obiektywnego punktu widzenia nie stanowi to naruszenia dóbr osobistych. Nie zostały również naruszone dobra osobiste powoda w postaci zdrowie albowiem udzielano mu niezbędnej pomocy medycznej w bardzo częstych odstępach czasu, a również wykonano diagnostykę zmierzającą do ustalenia przyczyn bólu barku. Były powodowi wydawane lekarstwa zgodnie z zaleceniami lekarza. Wymierzanie kar dyscyplinarnych za niewłaściwe zachowanie również nie może stanowić podstawy do uwzględnienia powództwa. Ochrona przysługuje wyłącznie przed działaniem

bezprawnym. Bezprawność jest więc konieczną przesłanką do udzielenia ochrony. Przyjmuje się, że bezprawnym jest każde działanie, które jest sprzeczne z normą prawną, porządkiem prawnym, a także z zasadami współżycia społecznego. Za bezprawne uważa się każde działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi jedna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających je oraz, że do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych na ogół zalicza się: działanie w ramach porządku prawnego tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa, wykonywanie prawa podmiotowego oraz działanie w obronie uzasadnionego interesu. Wszelkie działania pozwanego nie były działaniami bezprawnymi albowiem wynikały z obowiązujących przepisów prawa.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

W apelacji powód zarzucił naruszenie prawa procesowego:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny dowodów i błędne przyjęcie, że zeznania powoda są niespójne i niewiarygodne oraz poprzez przyjęcie, że strona pozwana wykazała, że warunki w Areszcie odpowiadały obowiązującym normom, a w konsekwencji, że nie doszło do naruszenia jego dóbr osobistych;
2. art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie.

Wskazując na te zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości wraz z kosztami procesu.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna z następujących przyczyn.

Sąd Apelacyjny podziela wszystkie ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy albowiem znajdują one odzwierciedlenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, który został oceniony zgodnie z dyrektywami art. 233 § 1 k.p.c.

Jedyny zarzut apelacji odnoszący się meriti do rozstrzygnięcia dotyczy przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów. Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. koniecznym jest wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w zakresie oceny dowodów. Apelujący jest zobowiązany do wykazania, że sąd pierwszej instancji przy ocenie dowodów naruszył zasady logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, uznając konkretne dowody jako wiarygodne, lub niesłusznie odmawiając im mocy dowodowej. Tylko bowiem te dwa czynniki mogą być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony apelującej o innej doniosłości poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena sądu. Takie argumenty, które nie prowadzą do wykazania naruszenia zasad logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego stanowią jedynie polemikę z oceną dowodów dokonaną przez sąd pierwszej instancji i nie mogą odnieść zamierzonego skutku procesowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego powód nie podważył dokonanej przez Sąd pierwszej instancji oceny dowodów, a apelacja jest jedynie polemiką z ustaleniami faktycznymi dokonanymi po prawidłowej analizie materiału procesowego sprawy.

Powód nie wykazał, że przy ocenie dowodów naruszone zostały zasady wynikające z art. 233 § 1 k.p.c., gdyż nie podważone zostało, że Sąd Okręgowy naruszył zasady logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie prezentowanej przez powoda tezy, że w Areszcie w (...) był osadzony w przeludnionych celach, których ściany były zawilgocone. Przeprowadzone dowody nie pozwoliły również na przyjęcie, że w celach znajdowały się zniszczone sprzęty, wylamane okna i zapowietrzona grzejniki. Nie można uznać za wiarygodne także twierdzenia, że powód nie był objęty właściwą opieką medyczną. Powód prezentowane przez siebie stanowisko oparł jedynie na własnych zeznaniach, niepotwierdzonych przez inne dowody przeprowadzone w sprawie. Abstrahując bowiem od zeznań pracowników pozwanego (R. Ł., Ł. B., K. K., J. P.) stwierdzeń powoda nie potwierdzili także świadkowie Ł. M. i W. R. – którzy również byli osadzeni z powodem w Areszcie. Pierwszy z nich zaprzeczył, a by w celach panowały złe warunki, a drugi stwierdził, że nie pamięta szczegółów

pobytu w Areszcie. Z tego względu twierdzenia powoda stanowisko powoda co do niewłaściwych warunków oraz braku opieki zdrowotnej nie znalazły potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym. Nie może też dowodzić naruszenia dóbr osobistych powoda fakt wymierzona mu kar za niewłaściwe zachowanie w trakcie pobytu w Areszcie.

Ustalenia faktyczne sprawy prowadziły do wniosku, że powód nie wykazał, że zostały naruszone jego dobra osobiste, do czego był zobowiązany na podstawie art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c.

Nie jest także słuszny zarzut naruszenia art. 102 k.p.c. Do zastosowania tego przepisu konieczne jest wystąpienie przypadku szczególnie uzasadnionego, który przemawiałby za zastosowaniem tej szczególnej regulacji. Ocena, czy in casu na tle okoliczności danego przypadku zależy od oceny sądu. Uznanie czy w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu tego przepisu, jest przejawem dyskrecjonalnej władzy sądu, przy czym ocena wystąpienia takiego przypadku, powinna być należycie umotywowana. Z uwagi na charakter tego przepisu, może on być stosowany tylko wtedy, gdy okoliczności danej sprawy wskazują, że obciążenie strony przegranej kosztami byłoby oczywiście niesłuszne, niesprawiedliwe, nie zgodne z zasadami współżycia społecznego. Taki przypadek nie miał miejsca w analizowanej sprawie. Nie może bowiem przemawiać za zastosowaniem tego przepisu okoliczność, że powód jest pozbawiony wolności i nie pracuje. Nie można tracić z pola widzenia założenia, że proces cywilny ma charakter kontradyktoryjny i strona postępowania cywilnego w każdym wypadku w razie przegranej winna liczyć się z obowiązkiem zwrotu kosztów procesu poniesionych przez jej przeciwnika.

Mając na względzie te okoliczności na podstawie art. 385 k.p.c. orzeczono jak na wstępie.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 k.p.c. zasądzając od powoda na rzecz pozwanego koszty zastępstwa radcowskiego w wysokości 180 zł (§ 8 ust. 1 pkt 26 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Tj. Dz. U z 2018 r., poz. 265).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu orzeczono na podstawie § 14 ust. 1 pkt 26 w zw. z 16 ust. 1 pkt 2 i § 4 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 18) i art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 1651).

SSA Aleksandra Janas SSA Dariusz Chrapoński SSA Grzegorz Misina